

Generálplukovník M. A. Garejev, doktor vojenských věd

SOVĚTSKÁ VOJENSKÁ DOKTRÍNA V SOUČASNÉM OBDOBÍ

V současnosti se v celém světě, jak v členských státech NATO, tak v socialistických zemích hodně píše a hovoří o vojenských doktrínách. Není to nadhodou. Jaderné nebezpečí ohrožuje dnes všechny. Přežití je v jaderném kosmickém století hlavním úkolem celého lidstva. Proto **nové politické myšlení vyžaduje nové postoje i v oblasti vojenského myšlení.**

Na zasedání Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy v Berlíně bylo zdůrazněno, že: „V nynější situaci vzrůstá význam správného chápání cílů a záměrů států a vojenskopolitických svazků ve vojenské oblasti zakotvených v jejich vojenských doktrínách.“ V naší době je zvláště názorně vidět, jak se ve vojenských doktrínách **odráží skutečná podstata vojenské politiky, směr vývoje zbraní a výstavby i přípravy ozbrojených sil.**

Co vůbec **rozumíme vojenskou doktrínou?** Proč vedle vojenské vědy, vojenské teorie existuje takový pojem, jako vojenská doktrína? Jde o to, že v oblasti vědy mohou panovat různé názory na jednotlivé otázky obrany země a vojenství. Z teoretického hlediska je to správné a nezbytné, neboť právě v procesu porovnávání názorů vzniká pravda, jsou vypracovávány zdůvodněné závěry. Avšak některé spory mohou trvat donekonečna, zatímco **praktická činnost vyžaduje určité jednotné názory na základní otázky výstavby a přípravy ozbrojených sil.**

Vojenská doktrína není pouze souhrnem teoretických názorů na tyto otázky. Je to soustava tezí, která:

1. Odráží oficiálně přijaté názory, jež jsou pro vojenské kádry povinné.
2. Nezahrnuje celý soubor vojenskopolitických a vojenskotechnických poznatků, nýbrž pouze nejdůležitější základní závěry, které určují hlavní směry vojenské výstavby a přípravy ozbrojených sil.

Z vědeckého hlediska je vojenská doktrína socialistických států založena na marxisticko-leninském učení o válce a armádě, na vojenské vědě a celém sy-

stému poznatků o válce a armádě. Vojská doktrína vybírá a zakotvuje v řádech a jiných oficiálních dokumentech z celého systému vojenských poznatků jen ty nejdůležitější, zásadní teze a vychází při tom z konkrétních vojenskopolitických úkolů současného období, ze zajištění bezpečnosti a obrany socialistických zemí při existujícím stupni nebezpečí války, z ekonomických a vojenských možností daného státu a bratrských zemí.

Vojská doktrína je třídní, vyplývá z politiky státu a má vůči ní podřízený charakter. Jako souhrn státních názorů na řešení obranných úkolů se vytváří na základě objektivních podmínek — charakteru společenského zřízení, ekonomických a zeměpisných zvláštností státu a také stupně rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu.

Vojská doktrína má dvě části — **politickou a vojenskotechnickou**.

V souvislosti s tím je třeba poznamenat, že na Západě v řadě případů hledají rozpor v politické a vojenskotechnické části naší vojenské doktríny a snaží se dokázat nesoulad mezi nimi. Sovětská vojská doktrína, stejně jako vojská doktrína socialistických států jako celek, je svou vnitřní podstatou jednotná. Již M. V. Frunze položil základ k vypracování právě jednotné vojenské doktríny sovětského státu a jeho ozbrojených sil. A jak v praxi, tak v životě vojská doktrína v této podobě existuje. A jestliže se v ní čistě podmíněně, teoreticky rozlišuje politická a vojenskotechnická část, pak se to dělá **výhradně pro důkladnější pochopení nejdůležitějších aspektů vojenské doktríny**. Organická jednota obou jejích částí je zajišťována tím, že hlavní a určující je politická část a vojenskotechnická z ní vyplývá a je jí podřízena. Proto v podmínkách socialistického státu **nemůže být mezi nimi nesoulad**.

V členských státech NATO se toto dělení zatím formálně nepředpokládá, ale jistě k němu časem dojde jako k objektivnímu odrazu činnosti orgánů různého stupně — politického a vojenského, z nichž každý má svá výsadní práva při zpracovávání a praktické realizaci tezí vojenské doktríny. Pro příklad lze připomenout, že v sovětské vojenské vědě od 20. let existuje dělení vojenského umění na strategii, operační umění a taktiku. V západních zemích bylo vyčlenění operačního umění považováno za nepodložené. V posledních letech zjišťujeme, že i v řadě hlavních států NATO se objevil pojem „operační umění“. Je to zákonité, neboť to, co v životě objektivně existuje, odstranit nelze, a proto se to dříve či později projeví jak v teorii, tak ve vojenské doktríně.

Politická část naší vojenské doktríny je výrazem vojenské politiky státu a pojednává proto o sociálně politické podstatě války, vztahu k otázkám války a jejího odvrácení v jaderném století, zaměření vojenskopolitických úkolů k upevnění obrany a zajištění bezpečnosti státu.

Její vojenskotechnická část vychází z vojenskopolitického zaměření a stanoví:

- charakter válečného nebezpečí a ozbrojeného zápasu, s jakým nepřitelem (koalicí) je zapotřebí se připravit bojovat,
- jaké ozbrojené síly jsou potřebné pro takovou válku,
- způsoby vedení ozbrojeného zápasu a použití ozbrojených sil v něm,
- jak připravit ozbrojené síly na předpokládanou válku, zaměření politické přípravy, vojenského výcviku a výchovy.

Vypracovává ji nejvyšší vojenskopolitické vedení.

Vojská doktrína členských států Varšavské smlouvy, která byla vysvětlena na berlínském zasedání Politického poradního výboru 29. května 1987, **vychází ze společných internacionálních obranných vojenskopolitických cílů bratrských**

států a jejich národních vojenských doktrín. V žádném případě nepotlačují národní zájmy ani jednoho státu a nejenže nejsou ve vzájemném rozporu, nýbrž se organicky navzájem doplňují, prolínají a odrážejí současně společné zájmy obrany socialismu.

Sovětská vojenská doktrína je v rámci organizace Varšavské smlouvy **součástí vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy** a má stejné politické a vojenskotechnické základy. Vedle těchto společných základů má každá z bratrských zemí i svou **vlastní národní vojenskou doktrínu**. Např. jestliže vojenská doktrína organizace Varšavské smlouvy zahrnuje otázky obrany zejména ve vztahu k Evropě, pak sovětská vojenská doktrína vedle toho odráží širší spektrum státních úkolů, které souvisejí s použitím strategických jaderných sil a obranou země, s ochranou vymožeností socialismu také v řadě jiných regionů v souladu se zeměpisnou polohou SSSR.

To, že byly poprvé vysvětleny společně dohodnuté teze vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy, má velký význam. Z mezinárodního hlediska to **umožňuje** postupně odstraňovat vzájemnou podezřívavost a nedůvěru, které se po mnoho desetiletí hromadily mezi státy s různým společenským zřízením, dosahovat lepšího vzájemného chápání jeden druhého. Z hlediska plnění úkolů obrany socialistických států to zajišťuje jednotný přístup k nahlížení na vojenskou doktrínu a koordinovanost našeho obranného úsilí.

Hlavním cílem politiky KSSS, sovětského státu i ostatních socialistických zemí je plánovitě a všestranně zdokonalování socialismu, přestavba všech stránek života společnosti. Dosáhnout tohoto cíle lze pouze v podmínkách míru a spolehlivého zajištění bezpečnosti. Z této mírumilovné politiky vycházíme při stanovení obsahu a zaměření vojenské doktríny.

Současná sovětská vojenská doktrína je systémem oficiálně přijatých základních názorů na odvrácení války, vojenskou výstavbu a přípravu země a ozbrojených sil k odražení agrese a na způsoby vedení ozbrojeného zápasu k obraně socialismu.

Nové je zde to, že pokud dříve byla vojenská doktrína definována jako systémem názorů **přípravy na válku a na její vedení, pak nyní je základem jejího obsahu odvrácení války.** Úkol **odvrácení války** je nejvyšším cílem, podstatou vojenské doktríny, základní funkcí státu a ozbrojených sil.

Je samozřejmé, že světová válka musí být odvrácena zejména politickými prostředky, to se však musí projevit i v obranné činnosti. Jak potvrzují historické zkušenosti, politika v čisté, abstraktní podobě neexistuje. Může být realistická pouze tehdy, bere-li v úvahu sociální, ekonomické, ideologické i obranné zájmy státu, vzájemně těsně propojené.

Podíl na řešení otázky odvrácení války vyžaduje od **vojenských kádřů**, zvláště operačně strategického článku, neustálou analýzu stavu a perspektiv rozvoje zbraní a bojové techniky vlastních ozbrojených sil i ozbrojených sil potenciálního nepřítele, aby mohla být spolehlivě odražena možná agrese. Současně je nutné jednat tak, aby se nerozrůstalo horečné zbrojení. To je principiální teze, na jejímž základě ve vojenské doktríně a strategiích vznikl **nový směr**, který souvisí s otázkou odvrácení války.

Podstata politické části vojenské doktríny spočívá v tom, že socialismus bezvýhradně **odmítá válku** jako prostředek řešení mezistátních politických, ekonomických a ideologických rozporů. Socialistické státy nepohlížejí na žádný stát a na žádný národ jako na svého nepřítele a nemají územní nároky vůči žádnému státu. **V současných podmínkách světová válka přestala být pokrač-**

čováním racionální politiky jinými, násilnými prostředky. Jaderná válka, pokud bude rozpoutána, bude mít katastrofální následky. I válka s použitím konvenčních zbraní by měla v současných podmínkách vážnější následky než dřívě. Proto SSSR a ostatní socialistické země vystupují proti libovolné válce — jak jaderné, tak konvenční.

Sovětská vojenská doktrína současně vychází z leninské teze, že „každá revoluce má cenu jen tehdy, jestliže se dovede bránit“. (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 28. Praha, SNPL 1955, s. 121.)

Vymoženosti socialismu a svou vlast bude náš lid a jeho ozbrojené síly bránit se vši rozhodností. Obrana socialistické vlasti je i nadále nejdůležitějším úkolem celé strany a sovětského lidu. Stejně budou naše ozbrojené síly bránit i vymoženosti národů s námi spřátelených socialistických států v souladu s uzavřenými smlouvami. Sovětská vojenská doktrína uznává také **zákonitost spravedlivých válek utlačovaných národů za své osvobození.**

Ucelený systém mezinárodní bezpečnosti může být zajištěn pouze celým komplexem opatření ve vojenské, politické, ekonomické a humanitární oblasti. V tomto směru Sovětský svaz předložil řadu konkrétních návrhů, počínaje snížením stavu strategických zbraní a konče úplným odstraněním jaderných a chemických zbraní.

Uzavřením smlouvy mezi SSSR a USA o likvidaci raket středního a kratšího doletu byl prakticky položen základ k budování světa bez jaderných zbraní. Bylo dosaženo také pokroku v otázce radikálního (50 %) snížení strategických útočných zbraní v souladu s dodržováním Smlouvy o omezení systémů protiraketové obrany. Spolu s ostatními socialistickými zeměmi Sovětský svaz hodlá upřímně a důsledně usilovat o realizaci i dalších návrhů na snížení stavu zbraní a upevnění mezinárodní bezpečnosti.

Nejdůležitějším specifickým rysem sovětské vojenské doktríny a vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy jako celku je čistě obranné zaměření. Tyto státy svými vojenskými doktrínami stvrzují, že za žádných okolností nerozpoutají válku — ani jadernou, ani konvenční — proti žádnému státu, ať je to v Evropě nebo v jiné části světa, pokud samy nebudou napadeny. Nikdy nepoužijí jaderné zbraně jako první.

Zájmem členských států Varšavské smlouvy by odpovídalo dosažení co nejnižší úrovně vojenské konfrontace stran. Skutečně stejná bezpečnost není v dnešní době zajišťována vysokým, nýbrž co **nejnižším stupněm strategické rovnováhy.** Jelikož však úroveň těchto hranic je omezována válečnými přípravami imperialistických států, musí být obranná síla socialistických zemí budována se zřetelem k tomu, že ve vztahu k SSSR a USA, k organizaci Varšavské smlouvy a NATO musí být stejná; jejich bezpečnost musí být vzájemná a celkově v mezinárodním měřítku všeobecná.

V podmínkách, kdy tento systém zachování mezinárodní bezpečnosti není ještě vypracován a trvá **nebezpečí války,** jsou členské státy Varšavské smlouvy nuceny neustále **zvyšovat svou obranyschopnost, bojovou pohotovost ozbrojených sil a udržovat vojenskostrategickou rovnováhu,** aby nedošlo k něčí vojenské převaze.

Podstata vojenskotechnické části sovětské vojenské doktríny spočívá v udržování vysoké bojové pohotovosti ozbrojených sil, která zamezuje zahájení možné agrese a zajišťuje odvrácení války, a dále v okamžité odvetné činnosti, rozhodném odražení a v drtivém odporu proti agresi, jestliže se potenciální nepřítel pokusí rozpoutat válku proti naší socialistické vlasti.

Vojenskotechnická část určuje především charakter nebezpečí války. To v mnohém závisí na charakteru a zaměření vojenské doktríny pravděpodobného nepřítele.

Jak se uvádí v závěrečích XXVII. sjezdu KSSS a v usneseních řady bratrských stran, bez ohledu na rozpory mezi státy obou společenských systémů, nikoli konfrontace, nýbrž jejich mírové soužití se musí stát zákonem v mezinárodních vztazích.

Analýza všech faktorů, které určují vývoj vojenskopolitické situace potvrzuje, že v soudobých podmínkách objektivní možnosti odvrácení války rostou. Nicméně trvá i reálné nebezpečí války. Na XXVII. sjezdu KSSS bylo také zdůrazněno, že nikdy nebylo nebezpečí války tak hroživé, jako nyní. Svět dospěl ke kritickému bodu.

Jak zdůrazňoval generální tajemník ÚV KSSS M. S. Gorbačov na slavnostním shromáždění 2. listopadu 1987 na počest 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, nehledě na určité změny kapitalismu, zejména v podstatě imperialismu je zakořeněno hlavní nebezpečí války. Imperialismus usiluje o převedení soutěžení dvou společenských systémů do jazyka vojenské konfrontace. Výchozí diskuse z krize kapitalistické společnosti imperialisté hledají na cestě militarizace společnosti a horečného zbrojení. Neustále sílí závody ve zbrojení vyžadují posílení agresivní politiky, vyhrožování a používání dobrodružných akcí, které hrozí přerůst ve válku.

Ve vojenské doktríně USA je oficiálně vyhlášena a zakotvena teze o likvidaci socialistického vojenského systému jako společenského, politického systému. V souladu s tím je definována doktrína přímé konfrontace, která počítá s nastolením americké hegemonie ve světě, a doktrína pružné reakce NATO, která předpokládá vedení války jak za použití jaderných, tak konvenčních zbraní. V oficiální směrnici v oblasti obrany na léta 1984–1988 je uvedeno, že v jaderné válce „musí USA zvítězit a dokázat přinutit Sovětský svaz, aby přistoupil na co nejrychlejší zastavení bojové činnosti za podmínek výhodných pro USA“.

Je samozřejmé, že realita jaderného století má vliv na agresivní snahy imperialismu, které je možné paralyzovat. Nebezpečí vlastní záhuby bude usměrňovat politiku imperialistických států ke střizlivosti. Avšak axiómem je i to, že podstata imperialismu, pokud ten existuje, se ve svých základech nemůže změnit.

V současných podmínkách se to odráží v antikomunistickém zaměření politiky imperialistických států, ve vojenské integraci nejsilnějších kapitalistických zemí. Nejvíce se to projevuje v dalším posilování NATO. V poslední době vojenskopolitické vedení bloku věnuje velkou pozornost vybudování tzv. západoevropské obrany, rozšiřuje se vojenská integrace USA a Japonska.

USA se snaží, při zachování nebezpečí jaderné války, současně si zajistit převahu ve vedení války za použití pouze konvenčních prostředků a vypracovávají zákeřné způsoby přípravy a rozpoutání takové války. Imperialisté hodlají již před zahájením války ekonomickými sankcemi a horečným zbrojením podkopat ekonomickou sílu SSSR a ostatních socialistických zemí, podstatně oslabit jejich postavení ve světě a celkově zdiskreditovat socialistické společenské zřízení.

V podmínkách vytvoření vojenskostrategické rovnováhy imperialisté vytrvale hledají způsoby dosažení svých politických cílů jak bez války, tak pomocí ní. Ve vojenské doktríně nevylučují ani jadernou válku. Přitom se oficiálně zdůrazňuje snaha použít jaderné zbraně jako první.

V posledních letech USA a jejich spojenci docházejí k závěru, že existující strategické jaderné zbraně neumožňují dosáhnout vojenské převahy nad SSSR a organizací Varšavské smlouvy. Východ ze slepé uličky vidí USA v programu strategické obranné iniciativy — ve vybudování protiraketové obrany s prvky rozmístovanými v kosmu a ve vývoji úderných kosmických zbraní.

Do výbroje strategických útočných sil USA jsou zaváděny mezikontinentální střely MX a strategické bombardéry B-1B. Pokračuje stavba ponorek s jaderným pohonem typu Ohio vyzbrojených řízenými střelami Trident-2. Pro strategické letectvo jsou vyvíjeny nové řízené střely s plochou dráhou letu. Probíhají práce na nové mezikontinentální střele Midgetman a bombardéru ATB, které mají být zavedeny do výzbroje v 90. letech. V souvislosti s likvidací raket středního a kratšího doletu jsou již dnes vypracovávána opatření k jejich kompenzaci, a to především hromadným vyzbrojováním lodí vojenského námořnictva řízenými střelami s plochou dráhou letu.

V silách všeobecného určení NATO se předpokládá další zvyšování jejich bojových možností v souladu s dvacetiletým plánem rozvoje, přijatým vedením NATO v prosinci roku 1985. Jde o vybavení pozemního vojska, letectva a námořnictva novými tanky, dělostřeleckými systémy, letadly a jinými typy vysoce přesných zbraní s dalekým dosahem, schopnými používat jak konvenční, tak jadernou munici.

Zvýšil se rozmach a intenzita uskutečňování různých cvičení ozbrojených sil NATO s rozvíjením značných sil blízko státních hranic socialistických zemí. Vojenská doktrína NATO předpokládá vedení úderů do celé hloubky válčiště — na naše místa velení, strategické jaderné síly, nejdůležitější objekty vojenského letectva, protivzdušné obrany a vojenského námořnictva, na druhé sledy, zálohy a komunikace. Zejména se to projevuje v koncepcích vzdušné pozemní operace a boje s druhými sledy.

Ozbrojené síly NATO z hlediska bojového složení, rozmístění a operačního postavení (včetně mnoha předsunutých základů a sil námořnictva), stupně stále bojové pohotovosti vojsk **zcela zřejmě převyšují hranice obranné dostatečnosti.**

Jak je známo, i vedoucí představitelé členských států NATO nejednou vyhlášovali obranný charakter jejich vojenské doktríny. Bez ohledu na to obě strany nadále zpochybňují upřímnost těchto prohlášení o obranném charakteru vojenské doktríny druhé strany. V čem tedy vidíme **rozdlil mezi vojenskými doktrínami členských států Varšavské smlouvy a NATO, k jakým změnám došlo ve vojenské doktríně organizace Varšavské smlouvy.**

Hovoříme-li o sovětské vojenské doktríně, ta měla z vojenskopolitického hlediska vždy obranný charakter. Její obsah, zvláště v částí, která se vztahuje k vojenskotechnické části, se rozvíjel na základě konkrétních podmínek historické situace a obranných úkolů sovětského státu.

Ve 20. a 30. letech, kdy byly prudce vyostřeny mezikapitalistické rozpory a jasně se rýsovala snaha imperialistických států vojenským způsobem zničit první socialistický stát na světě, vycházela naše vojenská doktrína z **nevyhnutelnosti válek za kapitalismu** a reálně hodnotila charakter nebezpečí války pro SSSR. Ozbrojené síly SSSR se nikdy nechystaly někoho napadnout a nenapadly. Avšak vzhledem k tomu, že nám byly války vnuceny, musely vést bojovou činnost k odrazení agrese.

V našich předválečných řádech se zdůrazňovalo, že jestliže nám nepřítel vnutí válku, dělnicko-rolnická Rudá armáda povede bojovou činnost útočným

způsobem a přenese ji na území nepřítel. Nicméně se přitom zcela zřejmě **ne-doceňovala obrana**, což bylo jednou z příčin našich neúspěchů na počátku Velké vlastenecké války.

V poválečných letech od samého vzniku jaderných zbraní Sovětský svaz důsledně sledoval kurs na odstranění těchto zbraní a nepřipustnost použití jaderných a všech ostatních zbraní hromadného ničení. Sovětská vláda oficiálně prohlásila, že za žádných okolností **nepoužije jaderné zbraně jako první**.

Úměrně tomu, jak byly zdokonalovány jaderné zbraně a jejich množství se zvyšovalo, byly stále očividnější katastrofální následky jejich použití. Avšak s cílem zdržování potenciálního agresora a zajištění obrany země byla přijata opatření k dosažení strategické rovnováhy s USA v jaderných silách.

V polovině 80. let a zejména po XXVII. sjezdu KSSS, sjezdech komunistických a dělnických stran ostatních členských států Varšavské smlouvy byly přijaty důležité závěry k tomu, že bez ohledu na existující nebezpečí války, které vychází z imperialismu, **neodvratná nevyhnutelnost války v soudobých podmínkách nehrozí**. Válce lze zabránit.

Současné vidíme, že státy NATO odmítají přijmout závazek k nepoužití jaderných zbraní jako první, nebo uzavřít smlouvu mezi organizací Varšavské smlouvy a NATO o neútočení. V řádech ozbrojených sil hlavních států NATO je jako dříve uvedena možnost dosáhnout vítězství v jaderné válce, útok je považován za hlavní způsob vedení bojové činnosti.

Přiliš zaujatě a jednostranně je posuzována také otázka obranné dostatečnosti, bez ohledu na reálně vzniklé asymetrie.

V prohlášení států NATO v Bruselu 2. března 1988 se hovoří o tom, že organizace Varšavské smlouvy „přispívá k bezprostřednímu ohrožení bezpečnosti“, a proto státy NATO musí pokračovat ve zbrojení a vyžadovat „ve větší míře asymetrické snížení ze strany Východu“. Při tom se zveličuje určitá převaha členských států Varšavské smlouvy v počtu tanků nebo dělostřelectva, ale nebere se v úvahu, že Severoatlantický pakt má téměř o 1500 bitevních letounů více než organizace Varšavské smlouvy a téměř dvojnásobek bitevních vrtulníků a má 2,5 až 3násobnou převahu ve vojenském námořnictvu. Usiluje se o „kompenzaci“ budoucí likvidace raket středního a kratšího doletu přesunem v Evropě nových letounů — nosičů jaderných zbraní F-3, rozmístěním v evropských pobřežních vodách plavidel vyzbrojených řízenými střelami s plochou dráhou letu a jinými podobnými opatřeními.

A co je nejdůležitější, představitelé NATO dokonce nepovažují za nutné tajit své agresivní záměry. „Síla SSSR,“ uvádí se v bruselském dokumentu, „stojí v cestě našim nadějím na změnu politické situace v Evropě“. „Doufáme,“ říká se dále, „že uvidíme Evropu jednotnou a celistvou na základě »hodnot a ideálů« Západu, podepřenou vojenskou silou.“ Potvrzuje se, že NATO je stoupencem jaderného zastrašování. Avšak to všechno je v rozporu se závazky států, které přijaly na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a které jsou zakotveny v jejím Závěrečném aktu. To všechno vede k pochybnostem o obranném charakteru vojenské doktríny NATO.

V dějinách bylo dost názorných příkladů svědčících o tom, že se Sovětským svazem a tím spíše se společenstvím socialistických zemí hovořit jazykem ultimát je beznadějně. Proto je potřebné reálné vyhodnocení současné situace, koordinované hledání vzájemně přijatelných řešení, která by brala v úvahu zájmy bezpečnosti obou stran. Jiné cesty v našem jaderném století není. Namísto

zostření konfrontace jsou nutná reálná opatření k nastolení spolupráce a upevnění důvěry.

Vzhledem k tomu musíme důsledně pokračovat v boji za mír a současně s tím projevovat i nezbytnou bdělost.

Vojenskotechnická část vojenské doktríny má nejen zjistit charakter nebezpečí války, ale i přesně odpovědět na otázku, na jakou válku je zapotřebí připravovat ozbrojené síly. V současných podmínkách je nutné vycházet z pravděpodobnosti jak **světové konvenční, tak světové jaderné války**, neboť ozbrojené síly SSSR spolu s bratrskými armádami se budou stavět na odpor agresorovi těmi zbraněmi, kterými on zaútočí, včetně jaderných.

Příprava armády na válku za použití konvenčních prostředků je nezbytná vzhledem k tomu, že se zřetelem ke katastrofálním následkům jaderné války potenciální nepřítel v posledních letech stále sází na rozpoutání války konvenčními prostředky, a my, jestliže agresor takovou válku rozpoutá, budeme muset odpovídat stejnými zbraněmi a nepřistoupit k použití jaderných zbraní jako první.

V současných reálných podmínkách nemáme jiné výhodnější způsoby, jak čelit vojenskými prostředky agresorovi, kromě **odvetné činnosti** našich ozbrojených sil k odražení agrese. Právě tento způsob jednání umožňuje až do posledního okamžiku bojovat za odvrácení války a v případě útoku nepříteli zmařit jeho agresi.

Ve vojenskopolitickém smyslu měla naše vojenská doktrína vždy obranný charakter. Dnes je tento její charakteristický rys dále rozvíjen a prohlubován, včetně oblasti výstavby a přípravy ozbrojených sil i jejich použití (vojenské umění).

Výstavba ozbrojených sil probíhá na základě principů jednoty armády a lidu, věrnosti proletářskému internacionalismu a družby národů, centralismu, nedílné velitelské pravomoci a kádrové organizace Sovětské armády a vojenského námořnictva, udržení jejich vysoké bojové pohotovosti a vojenské kázně.

Sovětská vojenská doktrína vychází z nezbytnosti dosažení co nejvyšší úrovně vojenské konfrontace stran.

Princip obranné dostatečnosti v obecné podobě spočívá v tom, aby stav ozbrojených sil státu či koalice, omezený určitými hranicemi, kvantita a kvalita jejich výzbroje a stupeň bojové pohotovosti byly v přísném souladu se stupněm nebezpečí války, aby zajišťovaly vojenskou rovnováhu a strategickou paritu mezi stranami stojícími proti sobě, aby odpovídaly reálným potřebám zajištění bezpečnosti a spolehlivé obrany země a členských států Varšavské smlouvy.

Za rozumnou hranici obranné dostatečnosti lze považovat její nezbytný stupeň, při němž je zajištěno **zaručené odražení útoku** a zničující odpor agresorovi v libovolných podmínkách rozpoutání války. Je účelné mít taková uskupení ozbrojených sil, která by nemohla vést útočné operace s rozhodnými cíli. Avšak to všechno je možné pouze v případě, že na zřeknutí se jaderných zbraní a stanovení těchto hranic přistoupí i druhá strana. **Jednostranně otázku obranné dostatečnosti řešit nelze.** Je třeba se zříci jaderných zbraní, neboť koncepce jaderného zadržování se přežila.

Obranný charakter vojenské doktríny výrazně ovlivňuje vojenské umění a zvlášť způsoby použití druhů ozbrojených sil v počátečním období války.

Při obranném charakteru vojenské doktríny roste úloha **operace k odražení**

vzdušného a kosmického útoku nepřítele. Ta nejvíce odpovídá obrannému charakteru ozbrojeného zápasu ke zmaření agrese nepřítele. Tato operace je plánována a do určité míry i realizována již v míru (průzkum, hotovostní síly protivzdušné obrany aj.). V případě agrese jsou síly a prostředky, které se účastní této operace, zasazeny jako první.

V případě, že imperialisté rozpoutají jadernou válku, bude mít rozhodující význam pohotovost strategických sil k vedení odvetných úderů.

Nejdůležitější formou ozbrojeného zápasu je **operace na kontinentálním válčišti.** Při obranném charakteru vojenské doktríny to bude na počátku války zpravidla **strategická obranná operace.**

V rámci strategických operací budou vedeny vševojskové, společné i samostatné operace svazů druhů ozbrojených sil.

V systému operace na kontinentálních válčištích posuzuje současná vojenská doktrína v novém světle otázky obrany a útoku.

Pro uskupení ozbrojených sil na válčišti se zvyšuje úloha **obran na počátku války.** Přestává být pouze pomocným druhem bojové činnosti a bude na válčišti používána záměrně.

Pouhou obranou však nelze dosáhnout konečné porážky nepřítele. Proto sovětská vojenská doktrína vychází z **nezbytnosti následného přechodu** (po odražení agrese) **k aktivní rozhodné činnosti** s cílem zasazení drtivého úderu nepříтели.

Při obranném charakteru vojenské doktríny vznikají vyšší požadavky **na bojovou a mobilizační pohotovost orgánů velení a vojsk.** Agresor, který se předem připravuje k útoku, včas a utajeně uskutečňuje nezbytná vojenská opatření. Za těchto předpokladů musí být strana, jež provádí odvetnou činnost, v neustálé pohotovosti odrazit jakoukoli neočekávanou činnost nepřítele.

Obranný charakter vojenské doktríny neznámá, že budeme při vedení obrany pasivní. Je samozřejmé, že včasná příprava a zvolení vhodné doby k útoku poskytují nepříteli určité výhody a při zahájení agrese bude strategická iniciativa patřit jemu. Je však nutné, aby odvetná činnost z naší strany byla aktivní a abychom usilovali o dosažení iniciativy od samého počátku války vytrvale a rozhodnou činností mařili plány útočníka. Záměrný přechod k obraně může v tomto smyslu znamenat značné výhody, jako tomu bylo u Kurska v roce 1943, nemluvě o politickém vítězství.

Za současných podmínek je účelné budovat obranu a vést obrannou bojovou činnost tak, abychom na samém počátku útoku způsobili nepříteli rozhodující porážku, abychom nepřipustili jeho pronikání do hloubky obrany a neztratili velkou část území.

V soudobém charakteru ozbrojeného zápasu bude účinnost všech druhů operací a boje ještě více záviset na spolehlivosti velení vojskům a zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil. Zvláště ostře nabývá na významu otázka zvyšování bojové pohotovosti orgánů velení, operativnosti jejich práce, odolnosti míst velení a spojovací soustavy a širokého využití automatizovaných prostředků velení a spojení.

V těchto otázkách sovětská vojenská doktrína vychází z požadavků ÚV KSSS, kde je zdůrazněna principiální důležitost úkolu výrazně **zvýšit stupeň bojové pohotovosti, organizovanosti a kázně ozbrojených sil, dovedně velet vojskům, zabezpečit jejich trvalou schopnost zamezit všem snahám ohrozit svrchovanost sovětského státu.**

Základem přípravy Sovětské armády je princip učit tomu, co může být po-

třebné v bojových podmínkách. Hlavní pozornost je věnována výcviku vedení bojové činnosti za použití konvenčních prostředků, kde je vyžadována vyšší úroveň vojenského umění a bojového mistrovství se zřetelem k neustálému nebezpečí, že nepřítel použije zbraně hromadného ničení.

Stranickopolitická práce, politická a vojenská výchova je zaměřena na dosažení vysokých morálně bojových vlastností, zvýšení bdělosti vojáků a jejich mobilizaci k obětavému plnění vojenských povinností na obranu socialistické vlasti.

Nejdůležitějším předpokladem ke zvýšení bojeschopnosti ozbrojených sil je další posilování organizujícího a usměrňujícího vlivu strany na jejich život a činnost, upevňování nedílné velitelské pravomoci, zvyšování úlohy a působení politických orgánů a stranických organizací, upevňování spojení armády a lidu, udržování pevné vojenské kázně, organizovanosti a pořádku v souladu s vojenskými řády a předpisy.

Příslušníci Sovětské armády a vojenského námořnictva budou i nadále vychováni v duchu vysoké ideovosti, oddanosti komunistické straně a své vlasti, věrnosti vlasteneckým a internacionálním povinnostem, přesvědčení o úspěšném splnění bojových úkolů k odrazení agrese za každé situace.

Sovětská vojenská doktrína vychází z toho, že obrana země je věcí všeho lidu. Jedno z nejdůležitějších poučení z Velké vlastenecké války spočívá v tom, že pouze úsilím všeho lidu pod vedením strany lze zajistit spolehlivou obranu socialistické vlasti. Jestliže se imperialismu podaří rozpoutat válku, pak i v soudobých podmínkách bude pro zajištění obrany a odrazení agrese potřebné plné nasazení a maximálně efektivní využití ekonomického, morálního i vojenského faktoru, všech sil a prostředků, všech zdrojů, jimiž disponuje sovětský stát a celé socialistické společenství.

Základem upevnění obrany socialistické vlasti je **řízení vojenské výstavby a ozbrojených sil komunistickou stranou.**

V programu KSSS přijatém na XXVII. sjezdu je uvedeno, že: „Komunistická strana Sovětského svazu považuje za jednu z nejdůležitějších funkcí sovětského státu ochranu socialistické vlasti, upevňování obrany země a zajištění bezpečnosti státu.“ (XXVII. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály. Praha, Svoboda 1986, s. 157.) Stanovy strany a Ústava SSSR vymezují, že každý komunista, každý sovětský člověk musí udělat všechno, co je v jeho silách, pro udržení obranyschopnosti země na potřebné úrovni.

Velký význam pro další upevnění obrany státu má **přestavba** vytyčená XXVII. sjezdem KSSS a realizovaná v naší zemi, hluboké sociálně ekonomické, duchovní a kulturní změny, k nimž v sovětské společnosti dochází.

Zájmy úspěšné realizace těchto historických úkolů vyžadují, aby se v naší politice i praktické činnosti stranických a státních orgánů a v působení vojenských kádřů promítal vytrvalý boj za mír a spolehlivé zajištění obrany země a celého socialistického společenství se zřetelem ke konkrétním podmínkám vývoje mezinárodní situace.

V souladu s požadavky naší strany a sovětské vlády je žádoucí, aby obrana země a bojová pohotovost Sovětské armády i vojenského námořnictva byly udržovány na takové úrovni, aby nás skutečně žádné agresivní síly nemohly zastihnout nepřipravené.